

Till frågan om de unga juristernas
undervisning i de kriminalistiska hjälp-
vetenskaperna.

Ett förslag

av HEINZ-WERNER WALENSKY.

»**N**orsk kriminalistforening« diskuterade vid sitt tolfte årsmöte i Oslo den 17 och 18 oktober 1936 frågan om grundandet av ett institut för rättsmedicin, kriminalteknik och kriminologi vid det norska universitetet. Talare voro för frågan om ett rättsmedicinskt institut professor *Harbitz* (föredraget upplästes av asyldirektör, doktor med. *Evensen*), för frågan om ett kriminaltekniskt institut opdagelsechef *Sveen* och för frågan om ett kriminologiskt institut, fängelsedirektör *Nissen*. Institutet skulle hava till uppgift att utföra undersökningar för rättsväsendet, att bedriva forskning samt att undervisa juris studerande och i rättsmedicinska frågor även medicine studerande. De tre föredragshållarne ävensom deltagarna i diskussionen, Dr. *Evensen*, professor *Ehrnrooth* och överläge *Scharffenberg* voro ense i att grundandet av ett dylikt institut vore en absolut nödvändighet. Då mötet icke slutligen fattade någon resolution, så berodde detta på att man inte fullständigt kunde enas om institutets organisering; det gällde huvudsakligen frågan i vilken utsträckning det vore ändamålsenligare att inrätta olika, administrativt åtskilda institut, och man ansåg därför bättre att uppskjuta frågan till slutgiltig behandling och resolution.¹⁾

¹⁾ Redogörelse för förhandlingarna finnes tryckt i »De nordiska kriminalistforeningarnas årsbok 1936«, Sthlm. 1937, s. 212 f.

Författaren skulle av de ovan behandlade frågorna vilja närmare upptaga den som berör juris studerandes undervisning. Han tror i likhet med »Kriminalistforeningen« att denna undervisning utgör en nödvändighet, och det förefaller honom nästan ofattbart att man i längden skulle kunna undanhålla universitetet, den unge domarens utbildningsställe, möjligheten att visa honom hur ett fängelse ser ut på insidan, giva honom en föreställning om vad det betyder att ha blivit dömd till två månaders fängelse eller fem års straffarbete, lära honom att det med kriminalundersökningens naturvetenskapliga metod är möjligt att på de kvarblivna bladen i en kassabok läsa vad som stått på en utriven sida, om det varit något intetsägande, som försvarsadvokaten håller före, eller något fällande, som åklagaren påstår. Det synes även författaren omöjligt att universitetet framdeles icke skulle få lära den blivande domaren att ett vittne, känd som en rättskaffens man, som trohjärtat och bestämt påstår sig tala sanning, trots sin goda vilja dock kan misstaga sig just på den viktigaste punkten i sitt uttalande, och att läroanstalten icke skulle kunna bibringa honom det nödvändigaste av domarepsykologi. *Marbet* har efter omfattande statistiska undersökningar visat att alla människor, inklusive domarne, hava en viss känslomässig förkärlek för avrundade tal. Så lyda exempelvis i ett fall där lagen föreskriver ett straff på mellan 2 och 10 år icke 10 eller 12 utan 60% av alla domar på precis 5 år. En domare kan blott uppdriva den självkritik som är nödvändig för att undgå den fara som denna, mot lagens ande stridande praxis utgör, om han känner till detta fenomen och dess orsaker.¹⁾

Bortsett från dessa kunskaper som domaren kommer att sakna i sitt arbete, om icke universitetet meddelar honom dem, emedan han senare varken får tid eller möjlighet att själv förvärva dem, tror författaren att det är universitetets

¹⁾ Jfr. här även *Dennedieu de Vabres'* uttalanden, vilka *Tjensvoll* refererat i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet« 21/146 f.

uppgift i sin egenskap av undervisningsanstalt för blivande domare, att bibringa sina disciplar en mängd kunskaper som de eljest först småningom i sin praktik kunna tillägna sig. Naturligtvis lär sig en domare med tiden att bilda sig en uppfattning om en psykiatrisk eller kriminalteknisk expertis, men praktiken är icke längre någon utbildningsanstalt. Han gör sina erfarenheter på den rättssökande allmänhetens och rättssäkerhetens bekostnad¹⁾, och det är icke rätta platsen att tillägna sig dessa kunskaper, utan det borde ha skett vid universitetet.

Det är icke tillräckligt att meddela denna kännedom om de kriminalistiska hjälpvetenskaperna blott åt den blivande domaren och åklagaren; dessa kunskaper äro av nästan lika stor vikt för den blivande advokaten. Han får i sin praktik att göra med utlåtanden om sinnesbeskaffenhet, expertiser angående äktheten hos handskrifter, m. m. även om han ej sysslar med brottmål, och *Alsbergs* nu nästan klassiska verk »Justizirrtum und Wiederaufnahme« ger en viss föreställning om vilken betydelse det har för en försvarsadvokat att hava kunskaper i psykologi. Vad så angår en advokat som regelbundet sysslar med brottmål måste det numera anses som nästan skamligt, om han — för att blott giva ett exempel — icke kan göra annat med en daktuloskopisk expertis än under åberopande av tidningsankor över huvud betvivla beviskraften hos en fingeravtrycksexpertis.

Ännu ett argument visar önskvärdheten att bland den juridiska fakultetens ämnen upptaga de kriminalistiska hjälpvetenskaperna. Den ständigt ökade utvidgningen av stoffet har, liksom fallet är med de flesta moderna vetenskaper, även i alltmer vittgående omfattning tvingat juridiken att avstå från att till studenterna förmedla ett större mått av allmänbildning, då detta måste ske på fackundervisningens bekostnad. De naturvetenskapliga hjälpvetenska-

¹⁾ Jfr t. ex. *Jherings* spirituella uttalanden i »Scherz und Ernst in der Jurisprudenz« 3:e uppl. s. 63 f.

pernas helt artskilda metodik är härvidlag bäst ägnad att i hög grad befria studenterna från den allt större faran för ensidighet. Om de under sin utbildningstid minst en gång sysselsatt sig med självständigt arbete på naturvetenskapligt gränsområde, kan detta vara av synnerligen stor fördel för deras allmänna utbildning.

Fängelsedirektör *Nissens* uppgifter, i ovan citerade uttalanden, om de kriminalistiska instituten i *Paris*, vid det *tjeckiska* universitet i *Prag* och i *Rom*, kunde lämpligen på detta ställe kompletteras med ytterligare två institut, det kriminologiska institutet vid det *tyska* universitetet i *Prag* och det kriminalvetenskapliga institutet vid *Kölns* universitet.

Institutet vid Prags tyska universitet grundades 1930.¹⁾ Dess föreståndare är professor, Dr. jur. *E. Follin*. För juris studerande meddelas följande undervisning:

Kriminologiska övningar hållas två timmar i veckan. Olika ämnen behandlas härvid: Kriminalpolitik, biologi, sociologi, psykologi o. s. v. Övningarna börja med att en student håller ett kort föredrag (ca. 40 minuter) om en uppgift som han under professorns ledning förberett. Föreståndaren lämnar sina kommentarer i anslutning härtill, eventuellt användes institutets åskådningsmaterial, därefter vidtager åhörarnas fria diskussion. Debatten är ofta livlig och ger ofta lärare och elever värdefulla uppslag.

Under sista terminen²⁾ behandlades följande: kriminalfotografi; kriminalistisk undersökning av bläck, målningar och sigill; kriminalteknisk brottsplatsundersökning vid automobilolyckor; »die Rauschgiftfrage« (narkotika); myntförfalskning; minderårigas vittnesuttalanden; prostitution och brott; justitiemord som argument mot dödsstraffet; bokfö-

1) Nedanstående efter personligt meddelande från assistenten vid institutet, Dr. *Erich Schmied* till författaren. Jfr också *Follin*, »Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität Prag« i *Prager Juristische Zeitschrift* 16/654 f., 17/708 f.

2) d. v. s. vårterminen 1937.

ring som bevismedel i straffrätten; polis- och gendarmerimyndigheternas organisation i den tjeckoslovakiska republiken.

Tidigare har behandlats: för och mot jury-domstol; barnamord; minderårigas omhändertagande och straffrätten; häxprocesser; press och straffrätt; förbrytarespråk och luftfaretecken; användning av röntgen, ultravioletter och infraröda strålar inom kriminaltekniken; fosterfördrivningsteknik; Adlers individualpsykologi; sterilisering med särskilt hänsyntagande till den rikstyska lagstiftningen; experimentell vittnepsykologi; mordbrandsteknik; mord och självmord; dödande på vederbörandes begäran; olika avrättningsmetoder; hypnos och brott; ungdomsdomstolslagstiftning; »Ueberzeugungsverbrecher«; kriminalbiologi; zigenarefrågan i den tjeckoslovakiska republiken.

Inom ramen för de kriminologiska övningarna anordnas årligen några exkursioner: besök hos pragpolisen (daktyloskopiska avdelningen, kriminalmuséet, »förbrytarealbumet«), besiktning av två distriktsfängelser, närvaro vid minst en offentlig tyskspråkig domstolsförhandling, besök på en straffanstalt, i en kassaskåpsfabrik, i en storbanks kassavalv, i den historiska tortyrkammaren i Prags historiska museum, vidare i kvinnofängelset i Repy och polishundsdresseringsanstalten.

Studenterna deltaga i de »kriminologiska övningarna« under sin fjärde till åttonde termin enligt gällande studieordning. Då alla studenter deltaga i övningarna under flera terminer, många under andra studieperiodens alla fem terminer, hava åhörarna tillfälle att få ett helhetsintryck av de olika ämnena.

Kriminaltekniska övningar: varje vecka i två parallellövningar à 2 timmar. Deltagarantalet måste inskränkas till 24 personer, då lokalerna icke äro tillräckligt rymliga och praktiskt laboratoriarbete är omöjligt med flera studenter. Kursen varar en termin. Då de juris studerande kunna använda hela andra studieperioden härför (fjärde t. o. m. åttonde terminen), kunna deltagare som icke under

fjärde terminen få plats komma i tur terminen därefter; en särskild lista göres upp, där studenterna i förväg kunna anteckna sig för deltagande under kommande terminer. Ofta äro alla platser för de två kommande terminerna upptagna.

De kriminaltekniska övningarna omfatta daktyloskopi, spårlära, förfalskningsteknik, blodspår, skriftexpertiser, polisteknisk skissering, kriminalfotograferingens grundbegrepp, skjutvapensexpertis.

Varje student arbetar praktiskt; bl. a. står en lupp till varje students förfogande. Institutet förfogar för dessa ändamål dessutom över 5 mikroskop.

Dessutom föreläses varje vecka två timmar om fängelseväsen.

Samtliga övningar och föreläsningar äro frivilliga. Studenterna erhålla visserligen intyg, men dessa berättas ej till något. Övningarna hava hittills endast varit tillgängliga mot avgift. På grund av en särskild ansökan har skolministeriet sedan början av denna termin infört att övningarna äro tillgängliga utan kursavgift; därmed hava övningarna blivit likställda med huvudföreläsningarna. Under sommarterminen 1933 besökte 275 deltagare de kriminologiska övningarna. Detta antal sjönk 1936 på grund av krigsgenerationernas låga nativitetssiffror till 168.

Utom föreläsningarna står en jurist till förfogande som amanuens vid undervisningen. Lokalerna äro synnerligen otillräckliga: institutet har f. n. blott 3 rum och ett litet mörkrum. I universitetets planerade nybyggnad komma tillräckliga lokaler att ställas till förfogande.

Föreläsningar i rättsmedicin hållas två timmar i veckan i medicinska fakulteten. I samma fakultet föreläses även i psykiatri och i den naturvetenskapliga fakulteten i rättskemi.

Kriminalvetenskapliga institutet vid universitetet i *Köln* grundades 1923.¹⁾ Föreläsningarna är professor, Dr. jur. G.

¹⁾ Följande efter personliga meddelanden av institutets föreståndare till författaren.

Bohne. Institutet meddelar följande undervisning för jurister. Varannan termin föreläses över »kriminalistisk spårlära« med demonstrationer och »kriminalpolitik«, två timmar per vecka.

I »kriminalistisk spårlära« behandlas: betydelsen av materiella och psykiska spår för undersökning av brott, spårvärde, brottsplatsdiagnostik, brottsplatsundersökning (protokoll, skissering, fotografering med metrisk fotografi), specialundersökning av lik och likdelar under olika förhållanden, fastställande av mord och självmord vid olika våldsamma dödssätt (hängning, strypning, dödande genom skott, knivskärning stick, etc.), fotspår, daktyloskopi, blodspår, tandspår, skårspår, undersökning av förfalskade skrifter, skjutvapensexpertis, mordbrandsundersökning, undersökning av inbrott m. m.

Vidare anordnar Institutet två seminarier (praktiska övningar), vart och ett en termin över kriminalteknik och kriminalpolitik och eugenik. Även dessa omfatta två timmar per vecka.

Den kriminalistiska undervisningen är fullkomligt frivillig för jurister. Emellertid rekommenderas deltagarna i föreläsningarna över straffrätt och processrätt (dessa ämnen företrädas av föreståndaren för det kriminalvetenskapliga institutet) att åhöra föreläsningarna i kriminologi som en viktig komplettering. Särskilt intyg om deltagande i dessa senare föreläsningar utfärdas icke,¹⁾ men väl intyg om nöjaktigt deltagande i de kriminaltekniska seminarierna. Men icke heller detta intyg ger studenterna några särskilda fördelar i deras juridiska karriär. Föreläsningarna hava mellan 60 och 100 åhörare, seminarieövningarna mellan 40 och 50 deltagare, så att de senare uppdelas på två parallellkurser med 20—25 studenter. Totalantalet juris studerande vid universitetet var sommarterminen 1937 365 st.

En teknisk assistent finnes. Institutet förfogar bl. a. över

¹⁾ Liksom alla föreläsningar i Tyskland inskrivas dock även dessa i studenternas s. k. Anmeldebuch, vilken inlämnas till examen.

ett laboratorium och ett mörkrum, där studenterna kunna arbeta. Laboratoriet är väl utrustat med alla nödvändiga apparater för optiska undersökningar och har även en liten kemisk avdelning.

Trots alla de fördelar, som undervisning i de kriminalistiska hjälpvetenskaperna för juris studerande och därmed också det institut som diskuterades på det i början av uppsatsen omnämnda årsmötet medför, och trots att de av *Nissen* omnämnda och alldeles särskilt de just ovan omtalade instituten (här må särskilt anmärkas att *Prag* ensamt på så vis förfogar över två dylika institut) med all tydlighet visa varthän utvecklingen med säkerhet kommer att gå även i Skandinavien, tror sig författaren dock hava anledning att framträda med nedanstående förslag.

För det första tror han att ännu en följd av år kommer att förflyta innan det planerade institutet kan grundas, i varje fall i den av *Nissen* önskade formen. Detta betyder m. a. o. att åter en rad årgångar studenter komma att börja sin praktik utan nödvändiga kunskaper i hjälpvetenskaperna. Vidare anser han att det tills vidare kommer att bli relativt svårt, åtminstone under rådande förhållanden i Sverige, att förmå studenterna utan vidare att frivilligt befatta sig tillräckligt med dessa ämnen inom sin vanliga studietid. Fordringarna för juris kandidatexamen hava ökat under årens lopp i så hög grad att studenterna varken kunna hava tid eller lust att använda den ordinarie studietiden för ytterligare ett trettonde eller t. o. m. fjortonde ämne.

För att föranleda studenterna att sysselsätta sig med hjälpvetenskaper på ett sådant sätt att de verkligen får nytta därav för sin praktiska verksamhet, måste man kanske begagna en annan utväg. Antingen måste dessa ämnen ingå i kandidatexamen; detta anser författaren dock blott möjligt på andra ämnens bekostnad, särskilt då de historiska ämnenas, och denna tanke kan f. n. icke ventileras. Inom juristkretsar torde knappt delade meningar råda om att

fordringarna för kandidatexamen icke utan största tvekan skulle kunna ökas med ytterligare ett ämne.

För närvarande kan man alltså blott försöka att meddela studenterna undervisningen i en form som skulle kunna locka dem att frivilligt sysselsätta sig med ämnet och detta vid en tidpunkt som de blott i ringa utsträckning bruka använda för tentamensarbete, nämligen under sommartiden.

Tanken på specialutbildning vid sidan av de egentliga studierna för yngre akademiker i form av feriekurser har på senare år funnit stor utbredning och sådana feriekurser bilda numera en fast beståndsdel i en hel del universitetsverksamhet, så att det här icke är nödvändigt att ingå närmare i detaljer. Fördelen med dessa kurser ligger delvis däri att de erbjuda deltagarna en kombination av väl tillvaratagen fritid och akademisk undervisning.

Naturvetenskapliga kunskaper behöva jurister som syssla med brottmål nödvändigtvis i tre avseenden, nämligen:

1. För att kunna utröna den historiska sanningen i den begångna straffbara handlingen (Vittnespsykologi, kriminalteknik och rättsmedicin).

2. För bedömande av den kriminelles personlighet (Kriminalpsykologi, forensisk psykiatri och kriminalsociologi i viss omfattning. Angående den sistnämnda punkten, se nedan 4.)

3. För att kunna bestämma de åtgärder som i de enskilda fallen skola vidtagas av staten som reaktion mot brottet (Fängelsevetenskap med hänsynstagande även till andra typer av vårdanstalter, kriminalpolitik i den mån denna är nödvändig för bedömandet av domens preventiva verkningar; angående sistnämnda punkt se även 4 nedan).

Vidare äro i detta sammanhang vissa andra, allmänna och speciella kunskaper i psykologi oumbärliga, icke minst kunskaper om domarens psyke.

Icke obetingat nödvändig men dock av största betydelse, vilket här icke närmare behöver understrykas, är för kri-

minalisten kunskaper om brottets orsakar. Av den anledningen skulle kursen även omfatta:

4. Kriminalpolitik i vidare mening, med kriminalsociologi, kriminalbiologi i viss omfattning och vissa grunddrag av brottningspsykologi.

Då här nedan försöksvis kommer att uppläggas ett konkret förslag till kursplan, har detta skett blott i form av ett förslag för att tjäna som någorlunda lämplig diskussionsbasis. Härvidlag gäller det blott helt allmänna förslag — detta gäller särskilt för de ämnen som icke falla inom författarens egentliga arbetsfält. Författaren förutsätter emellertid att alla områden behandlas i så praktisk form som möjligt. Såvitt möjligt skola praktiska övningar äga rum, i annat fall åtminstone demonstrationer eller förevisning av skiop-tikonbilder. Vid urvalet av ämnen skall största vikt läggas vid deras omedelbara användbarhet och nytta för praktiken.

Ad 1. Vittnespsykologi. Här måste förhörsteknikens grunder samt vittnesuttalandets värde behandlas helt allmänt, så långt sistnämnda fråga tillräckligt exakt kan behandlas på vetenskapens nuvarande ståndpunkt. Dessutom måste värdet av minderårigas vittnesutsaga upptagas till behandling. Ett oestergivligt villkor vore att företaga vittnespsykologiska experiment av enklare slag.

Vad förhörstekniken angår, i den mån det gäller kriminaltaktiska frågor, se nedan under kriminalteknik.

Kriminalteknik. Som idealiskt måste anses om man kunde bibringa de unga juristerna ungefär samma mått av kunskaper som de högre svenska polistjänstemännen för närvarande erhålla med undantag för den tekniska delen av spårläran. Med den moderna kriminalpolisens organisation är det heller icke längre nödvändigt att belasta en jurist med dessa frågor, såvida han icke direkt står i polistjänst.

Alldeles särskild vikt måste läggas vid behandlingen av bevisvärdet hos de olika kriminaltekniska bevismedlen samt deras förhållande till processrättens klassiska bevismedel.

Vidare synes det nödvändigt att skjuta brottsplatsundersökningen i förgrunden och giva deltagarna tillfälle att åtminstone sex gånger hava sett en brottsplatsundersökning och åtminstone den fakultativa möjligheten att en gång själv hava lett en dylik undersökning. Inom kriminalteknikens ram faller även behandlingen av förhörstekniken ur rent kriminalteknisk synpunkt — alltså frågan hur man skall förfara när man blott har ringa respektive intet bevismaterial mot den misstänkte o. s. v. Man kan också länka sig möjligheten att anordna provförhör.

Här kan lämnas osagt i vad mån det kan anses vara nödvändigt att bibringa studenterna bokföringens allra enklaste grundprinciper.

Föreläsningarna i kriminalteknik kompletteras genom praktiska övningar, varvid deltagarna av rent pedagogiska skäl själva få använda de viktigaste kriminaltekniska laboratoriemetoderna. Därvid är kunskap i praktisk fotografering ett oeftergivligt villkor och måste således ingå i kursprogrammet.

Jfr angående de praktiska övningarna i kriminalteknik även nedan!

Rättsmedicin. Här måste i varje fall tämligen grundligt behandlas de olika dödsätten, diagnos »mord — självmord« och de olika slagen av kroppsskador och deras bedömande. Ifråga om fosterfördrivning är det tveksamt i vilken utsträckning brottets rent medicinska sida skall uppatagas till behandling. Huvudvikten bör här i varje fall läggas på abortens rent kriminalistiska sida.

Rättsmedicinen måste i viss mån omfatta även demonstrationer; hit höra enligt författarens mening minst tre obduktioner. Demonstration av alla fosterfördrivningsmedel — från den enkla strumpstickan — synes vara av stor vikt.

Ad 2. Forensisk psykiatri. Här böra de sinnessjukdomar som kunna vara av intresse för domstolspraktiken behandlas, till en början teoretiskt och därefter, i mån av tillgång på åskådningsmaterial, demonstreras på pati-

enter. Särskild vikt bör läggas vid sättet att utskryva en expertis och tekniken att läsa en sådan.

Det är kanske ändamålsenligt att i detta sammanhang överlämna vissa delar av kriminalpsykologien åt den forensiske psykiatern, i synnerhet som ju de båda ämnena kunna övergå i varandra. Endast på så sätt är det möjligt att i kriminalpsykologien demonstrera typer. Återstående delar av kriminalpsykologien kunna så behandlas av psykologen i samband med punkt 4.

Kriminalsociologien kommer att behandla de olika exogena faktorer som leda til brottet och upptagas i samband med punkt 4.

Ad 3. Fängelsevetenskap med hänsyntagande även till andra typer av vårdanstalter. På grund av den betydelsen fängelseväsendets historia har för förståelsen av det moderna fängelseväsendet, behandlas dettas historia från och med början av den amerikanska fängelsereformen. Härvid uppvisas de synnerligende divergerande riktningarna fram till våra dagar. För övrigt är det fängelsekunskapens uppgift att förmedla en bild av hur fången lever, hur han känner, vilket inflytande fångenskapen har på hans själsliv, med andra ord att giva den unge juristen ett intryck av vilket innehåll frihetsstraffet i verkligheten har. I samband därmed kommer nödvändigheten att även belysa de rättsliga sidorna av verkställigheten av straff.

Till fängelsekunskap anknytes besök vid ett större antal olika anstalter. Den frågan måste dock lämnas öppen, i vad mån härvid även demonstration av fångar skall äga rum. Mot sådana demonstrationer ha visserligen upprepade gånger invändningar gjorts,¹⁾ men å andra sidan äro sådana demonstrationer mer än något annat ägnat att giva studenterna en verklig bild av fångens liv.

Någon särskild behandling av kriminalpolitiken torde ej anses nödvändig med hänvisning till punkt 4.

¹⁾ Jfr bl. a. diskussionen i Schweizerische Zeitschrift f. Strafrecht 46/99 ff.

Ad 4. I kriminalpolitiken bör huvudvikten läggas vid de stora rättspolitiska idéerna, och specialproblemen såsom redigeringen av lagtexter m. m. måste stå tillbaka för det först nämnda. I övrigt erfordras en ingående framställning av kriminalpolitiska problem av en jurist, med hänsynstagande till de olika straffteorierna åtminstone från och med *Feuerbach* och framställning av de moderna skyddsåtgärderna. Som redan ovan berörts, är även här platsen att diskutera vilken straffåtgärd som i det enskilda fallet kan anses mest lämplig och vilka synpunkter som kunna anläggas på fall då domaren har att välja mellan olika straffmedel, bägge problemen ur såväl allmänpreventiv som specialpreventiv synpunkt.

I kriminalsociologien upptages till ingående behandling de olika faktorer i omgivningen som kunna inverka på ett brotts begående. Åhörarna skola bibringas så vittgående kunskaper som möjligt om de kriminellas levnadsomständigheter. I vad mån det härvidlag kan bli möjligt att giva den enskilde deltagaren tillfälle till konkret inblick i bestämda brottslingsfamiljer, kan här icke avgöras. Emellertid har man i detta avseende redan gjort framgångsrika försök. Straffets, speciellt frihetsstraffets sociologiska inflytande bör också behandlas under detta moment.

I kriminalbiologien kan en relativt kort behandling av ämnet vara tillfyllest. En allmän översikt bör i varje fall lämnas över tvillingforskningens grunder och problem i samband med anlag för brottslighet. Steriliseringslagstiftningen och därav vunna erfarenheter kommer redan att hava upplagits inom kriminalpolitiken.

Brottslingspsykologi bör här behandlas ur allmän synpunkt, såvida detta icke redan skett i samband med punkt 2. I övrigt tillkommer psykologien uppgiften att komplettera övriga ämnen på de punkter där fängelsekunskapen, kriminalpolitiken o. s. v. dragit sina gränser. Slutligen kommer, som redan ovan antytts, speciella psykologiska företeelser att vara av vikt, men å andra sidan måste ämnets

rikhaltighet tvinga till en viss begränsning. Redan i sammanhang med vittnespsykologien antyddes lämpligheten av att ordna experiment; detta gäller naturligtvis helt allmänt för hela psykologiens område.

Det synes författaren nödvändigt att giva varje kursdeltagare tillfälle att närmare orientera sig inom ett av kursområdena och dessutom att — frivilligt eller obligatoriskt — utarbeta en specialuppgift. Därvid kan naturligtvis i regel icke bli frågan om ett arbete av vetenskapligt värde. Ändamålet bör istället bli att studenterna tvingas att själva sysselsätta sig något närmare med ämnet ifråga och själva ständigt genomlänka något problem. Om sedan detta kursarbete kan inlämnas, vinner ju eleven själv därmed arbetsglädje. Av ett dylikt, mer ingående studium inom ett fackområde kan man icke blott vänta sig ett gott inflytande på kursdeltagarnas förmåga av självständigt vetenskapligt arbete, utan dessutom kan varje i kursen förekommande fackämne draga fördel därav, ty samtidigt ökas deltagarnas intresse för de kriminalistiska hjälpvetenskaperna över huvud taget.

För ett dylikt mer ingående studium lämpa sig, såvitt författaren kan bedömma det, särskilt den sociala sidan av den forensiska psykiatrien och kriminaltekniken. På kursens övriga områden torde ett självständigt arbete blott bli möjligt för den som redan har vissa förkunskaper på området. Till sådana fall måste naturligtvis hänsyn kunna tagas.

Sysslandet med forensiskt-psykiatriskt-socialt arbete förmedlar goda kunskaper om kriminellas levnadsomständigheter. Arbetet är dessutom väl ägnat att stärka deltagarnas ansvarskänsla. Det behöver väl här knappt påpekas att arbetet måste utföras i samråd med och under ständig kontroll av assistenten som bär huvudansvaret.

Kriminaltekniken ägnar sig även utmärkt för ett dylikt specialarbete. Här kunna deltagarna — enskilt eller gruppvis — utan vidare under assistentens ledning företaga själv-

ständiga undersökningar på något bestämt område, t. ex. ultraviolettundersökning, infrarödfotografering, filterfotografering, fingeravtrycksexpertis, undersökning av blodfläckar, eventuellt dammundersökning eller t. om. valda kapitel av skriftexpertis.

Här kan lämpligen inskjutas att författaren i motsats till flerfaldiga gånger uttalade betänkligheter — icke anser att detta mer ingående arbete inom kriminaltekniken leder till att deltagarna genast på något sätt tro sig ha blivit experter. Författaren tror tvärtom att först på så sätt studenterna få klarhet i de egentliga svårigheterna vid kriminaltekniskt laboratoriarbete.

Slutligen böra framstående vetenskapsmän och personer med stor praktisk erfarenhet från alla Skandinavians länder inbjudas för att genom föredrag inom sina specialområden avrunda kursen.

Den här skisserade kursen borde, som redan oven berörts, i första hand vända sig till de juris studerande. Man borde då tillse att den icke förlades till de första årens studier, då kursens nivå i så fall kunde förskjutas i icke önskvärd riktning. Å andra sidan kan man icke förutsätta att deltagarna redan studerat straff- och processrätt, då detta — åtminstone efter svenska förhållanden — skulle inskränka kretsen av deltagare i alltför hög grad. Det vore heller icke lämpligt att förlägga den kriminalistiska utbildningen till studietidens slut.

Kursen skulle dock även avse yngre jurister i praktisk verksamhet, synnerhet sådana som efter avlagd examen för sin utbildning arbeta inom rättsväsendet.

Kursen avser att i första rummet delgiva den blivande domaren en utbildning till komplettering av den ordinarie, men vänder sig även överhuvud taget till alla dem som senare ämna ägna sig åt brottmål. Men kursen kommer att utom den i början av artikeln berörda egenskapen av allmänbildande faktor även att vara till stor nytta för dem

som sedermera icke ägna sig åt praktiskt kriminalarbete. Saker som domarepsykologi, kännedom om sinnessjukdomar, skriftexpertis kunna vara av värde för varje advokat men i synnerhet av stor nytta i affärsjuristens praktik.

Först i andra hand skall kursen vända sig till de högre polistjänstemännen med juridisk utbildning, men med tanke på nuvarande få utbildningsmöjligheter kommer kursen också att för dem bli av intresse.¹⁾

Det enda universitetet i Skandinavien som väl skulle kunna anordna en dylik feriekurs vore under nuvarande förhållanden *Stockholms Högskola*. Sedan dess psykologiska institut nyligen grundats finnas här på ett enastående sätt representerade lärarekrafter, vilka tillsammans med chefsläkaren vid psykiatriska kliniken å Långholmen (som samtidigt är lärare vid Högskolan) och en högre tjänsteman inom fängvården samt under ständigt biträde av minst två assistenter skulle kunna genomföra kursen på så sätt att blott några specialister på några få områden skulle behöva tillkallas från annat håll. Här behöver icke betonas i vilken grad organisationen av en dylik kurs och likaså den i och för sig svårlösta ekonomiska frågan, som kommer att ytterligare upptagas nedan, härigenom skulle underlättas.

För övrigt är *Stockholms Högskola* det enda av Nordens universitet som äger ett kriminaltekniskt institut, vilket såsom få andra i världen har tillgång till tillräckliga instrument och lokaliteter för att kunna giva kursdeltagarna möjlighet till praktiskt arbete inom kriminaltekniken.

Slutligen har *Stockholm* genom sin centrala läga fördelen att kunna erbjuda bekväma och korta trafikförbindelser för deltagare från hela Skandinavien.

Organisation. Bäst kunde den föreslagna kursen anordnas på initiativ av enskilda lärare vid *Stockholms Hög-*

¹⁾ Angående betydelsen av att kunna giva den blivande högre polistjänstemannen en kriminalistisk utbildning redan vid universitetet, jfr *Walenky* i *Archiv f. Kriminologie* 98/246.

skola. Härtill kunde eventuellt bildas en kommitté av kriminalister och högskolelärare från hela Skandinavien — 2 å 4 från varje land — vilka jämväl skulle få motsvarande inflytande på kursledningen.¹⁾

Kursdeltagarna skulle efter nöjagtigt genomgången lärotid erhålla ett diplom.

Kursen skulle behöva ett icke ringa penningtillskott, i all synnerhet om kursavgift icke skulle upptagas; men icke ens om kursavgift skulle föreskrivas, kunde kursen härmed finansieras, då deltagareantalet — som nedan visas — måste inskränkas. Omöjligt torde dock icke vara att erhålla det belopp som erfordras för kursens förverkligande, ty det ekonomiska utläggget skulle icke stå i något förhållande till de fördelar som kursen erbjuder. I första hand skulle statsmyndigheterna ställa erforderliga medel till förfogande, men vidare även föreningar och institutioner vilka hava till uppgift att främja det nordiska samarbetet på vetenskapligt område.

Det synes lämpligt att inskränka deltagareantalet till högst 40 personer. Blott på så vis kan den nödvändiga personliga kontakten mellan lärare och elever komma till stånd, och blott på detta sätt kunna praktiska övningar ordnas vid vilka varje deltagare själv arbetar.

Det torde vare tillräckligt med en kurslängd av 6 veckor, om hela programmet skall kunna genomgås på ett tillfredsställande sätt; därvid förutsättes en tid av minst 3—4 timmar dagligen för föreläsningar och övningar. Med hänsyn till studenternas andra sysselsättningar måste kanske kursen dock förkortas till 5 eller t. o. m. 4 veckor.

Som lämpligaste tidpunkt för kursen föreslås för- eller sensommaren, med början antingen 5 maj eller 15 juli. Högsommaren torde, åtminstone för svenska deltagares del, vara olämplig både för lärare och studenter.

Författaren är av den meningen att akademisk under-

¹⁾ Förslaget att bilda en dylik kommitté har författaren att tacka den bekante tyske kriminalisten, Geheimrat *Robert Heindl*, Berlin.

visning borde vara kostnadsfri. Därför skulle det vara idealiskt om man på något sätt skulle kunna befria kursen från avgifter. För övrigt kunde studenternas omkostnader minskas — det må här parentetiskt nämnas — därigenom att järnvägsförvaltningarna bruka bevilja biljettnedsättningar av 50% för dylika studieresor och dessutom vore det tänkbart att söka få till stånd några stipendier i de olika länderna för deltagarnas uppehåll i Stockholm.

På detta ställe behöver väl blott antydast att det skulle sammanfalla med kursens karaktär av feriekurs att ordna deltagarnas fritid så att den ger rika rekreativsmöjligheter; sålunda kunde lämpligen anordnas gemensamma week-end-utflykter o. s. v.

Fördelen med en kurs av ovan skisserat slag ser författaren däri att med ett relativt ringa tillskott av penningmedel möjligheten för unga jurister från Skandinavien alla länder genast finge tillfälle och möjlighet till undervisning i de kriminalistiska hjälpvetenskaperna. Dessutom skulle kursen på ett värdefullt sätt kunna vidga möjligheterna för de yngre nordiska akademikerna att lära känna varandra, och på så sätt också erbjuda tillfälle till närmare nordiskt samarbete. En kurs av den angivne omfattning behöver initiativ från kriminalister i alla de nordiska länderna. Därefter tillkommer det lärarna i straff- och processrätt vid de skandinaviska universiteterna att förskaffa kursen behörig förståelse inom studentkretsar.
